

СТАНОВИЩЕ

От проф. д.пс.н. Снежана Илиева

Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “*доктор*” на тема: “Емоционална интелигентност и стилове на хумор в процеса на себеприемане и приемане на другите”

с автор Мартин Юлианов Ценов, докторант в Департамент “Психология”,
Институт за изследване на населението и човека, БАН

Дисертацията е в областта на емоционалната интелигентност, която въпреки доста солидните критики за един период от време се утвърди като не само популярен, но и предизвикващ вниманието на изследователите конструктор. В това отношение настоящият труд е добра възможност да се установят значими от изследователска и приложна гледна точка резултати, които да допринесат за разбиране както на нейните корелати, така и в каква степен тя влияе върху други личностни конструктори. В случая се предлага не само проучване на емоционалната интелигентност по отношение на процеса на себеприемане и приемане от другите, който имплицитно следва от нея, а нейното влияние се пречупва през стиловете за хумор. Стиловете за хумор са доста популярни и са ценни от гледна точка на личността и взаимодействието ѝ с другите, но за съжаление липсват достатъчно изследвания, а доколкото съществуват, те разглеждат предимно ролята им за справяне със стреса.

Дисертационният труд е структуриран по класически начин, изискван за докторска дисертация в увод, три основни глави и заключение и е с обем от 152 страници. Използвани са 197 заглавия, значителна част от които са публикувани в научната периодика в последните години.

В първата глава са разгледани теоретичните предпоставки и основните резултати от изследвания съответно на трите изследвани конструктора - емоционална интелигентност, стилове на хумор, себеприемане и приемане на другите. Емоционалната интелигентност е представена чрез анализ и съпоставка на различните модели, развити в психологията през последните десетилетия. Разгледани са нейните основни компоненти, методите за нейното измерване, както и са очертани част от най-съществените резултати, които се отнасят до нейната структура и до последствията ѝ за поведението на личността. Подчертава се комплексното разбиране на емоционалната интелигентност в модела на Фърнам и Петридис, както и въз основа на неговата

приложимост се аргументира изборът му като отправна точка и основа за дисертационното изследване.

Направено е обобщение на възгледите за хумора, който, макар и признат, не е добре дефиниран в психологията. В това отношение може да отбележим усилията на докторанта, както и желанието му да изведе собствена дефиниция. Себеприемането и приемането от другите се разглеждат, както и хумора, като значим елемент от психичното благополучие и здраве на личността. Докторантът подчертава ролята на чувството за общност и емоционалните състояния, които възникват в резултат на приемането или отхвърлянето на личността.

Втората и третата глава са посветени на самото изследване и на резултатите от него. Трябва да се подчертае, че е създаден аргументиран модел за взаимовръзките между изследваните променливи, който не само създава структурираност при изследването и при представяне на резултатите от него, но също така и дава възможност да се установят динамичните взаимоотношения между емоционалната интелигентност като личностна черта, стиловете на хумор и себеприемането и приемането от другите.

Целите, задачите и хипотезите са формулирани съобразно теоретичната постановка. Смятам, че изведените 8 хипотези могат да бъдат интегрирани и да бъдат представени по-компактно от докторанта, като това по никакъв начин няма да наруши тяхната съдържателна цялост. Извадката на изследването от 393 лица е подходяща, като се имат предвид трудностите да се провеждат и привличат участници в изследвания. В случая явно това се дължи и на интереса към изследваната проблематика, и на нейната практическа значимост, които са предизвикали ангажираността на участниците в това изследване.

Необходимо е специално да подчертая изключително удачния избор на въпросници, тъй като в областта на емоционалната интелигентност има изобилие от инструменти, които претендират за ясна структура, но на практика не може да се твърди, че са релевантни и надеждни. Използваният въпросник е подходящ като обем, за целите на изследването е приложен факторен анализ, за да се установи структурата му за настоящата извадка, както и показва подходящи психометрични качества. Същото може да се каже и за останалите използвани инструменти.

От статистическа гледна точка са използвани методи, които включват както дескриптивна статистика, така и корелационен, регресионен и дисперсионен анализи. Приложени са също и парциални корелации, както и медиационен анализ, които

позволяват да се установи ролята на стиловете на хумор като медиатор на връзката между емоционалната интелигентност и себеприемането и приемането от другите.

Получените резултати са интерпретирани прецизно и в съответствие с теоретичната постановка и са представени в подходящ табличен начин, който позволява да се очертаят наистина съществените закономерности. Бих искала да подчертая, че направените статистически анализи и следващата ги интерпретация на резултати разкриват динамичното отношение между изследваните променливи и допринасят за по-добро разбиране на ролята на емоционалната интелигентност, която определя както позитивните, така и негативните стилове на хумор по един доста категоричен начин. Резултатите не само са интересни като потвърждение на споделяни, но недостатъчно потвърдени допускания, но имат значение за насоките за развитие на емоционалните компетентности на личността.

В заключение: Изборът на тема на дисертацията, аргументирането на постановка на изследването, прилагането на издържани в психометрично отношение методи за измерване на изследваните конструкти, както и анализът и интерпретацията на резултатите дават основание за положителна оценка. Приносите на дисертацията отговарят на съдържанието и на установените закономерности. По темата на дисертацията са публикувани пет статии. Дисертацията съответства на критериите за получаване на образователната и научната степен “доктор” и това ми дава основание с увереност да предложа на уважаваното научно жури да присъди образователната и научната степен “доктор” на Мартин Юлианов Ценов.

28.05.2017 г.

Проф. д.пс.н. Снежана Илиева